

Uredništvo: uprava: Ljubljana, Kopitarjeva 6. Telefon 22-61-22-64. Mesečna naročnina 25 litr., za inostranstvo 40 litr. — Ček, rač. Ljubljana 10.650 za naročnine in 10.894 za inserate. Izključno zastopstvo za oglaševanje in izostranstvo: UPI S. A. Milano. Reprograf: ne vračamo.

SLOVENE

NOVEMBER 1944

21
TOREK

Die Front bei Aachen gehalten

Schwere Verluste der Nordamerikaner — Masse der feindlichen Angriffe an der lothringischen Nordostgrenze aufgefangen — Feindvorstöße in Mittelitalien gescheitert — Sowjetische Durchbruchversuche bei Budapest erneut abgeschlagen

Aus dem Führerhauptquartier, DNB 20. November. Das Oberkommando der Wehrmacht gibt bekannt: Die dritte Abwehrschlacht bei Aachen hat sich gestern zu bisher nicht erlebter Härte gesteigert. Unter Masseneinsatz von Artillerie, Fliegern, Panzer- und Infanterieverbänden versuchten die Nordamerikaner den Durchbruch zu erzwingen. Die deutsche Front hat gehalten.

Im Verlauf dieser mit stärkster Erbitterung geführten Kämpfe wechselten im Raum von Geilenkirchen einige Stellungenabschnitte mehrmals an Tage den Besitzer. Mehrere hundert Gefangene blieben in unserer Hand. Zwischen Würselen und dem Wald von Hürtgen vernichteten unsere Truppen erneut 35 feindliche Panzer. Im übrigen brachte den Nordamerikanern die Opferung Tausender ihrer Soldaten in diesem Kampfgebiet bisher lediglich den Besitz eines schmalen Geländestreifens.

Im Stadtgebiet von Metz an der lothringischen Nordostgrenze und im Raum östlich Mörchingen fingen unsere Truppen die Masse der feindlichen Angriffe auf. Zwischen dem Rhein-Marne-Kanal und St. Die gelang es dem Feind, nach heftigen Kämpfen vorzudringen. Nördlich Montbeliard brachte unsere entschlossene Abwehr angreifende französische Verbände zum Stehen. Unmittelbar an der Schweizer Grenze ist dem Feind unter Ausnutzung dieser Flankensicherung ein Einbruch in das Elsass gelungen.

Über dem Kampfraum im Westen kam es zu erbitterten Fufkämpfen, bei denen deutsche Jäger aus überlegenen feindlichen Verbänden 9 Flugzeuge abschossen.

Am Tage und in der Nacht wurde Gross-London und der Raum von Antwerpen von V. 1 und V. 2 beschossen.

In Mittelitalien scheiterten

zahlreiche Vorstöße nordamerikanischer Truppen im Etruskischen Apennin und an der Adria.

Durch deutsche Schnellboote wurden in der Adria zwei mit Nachschub beladene feindliche Schoner versenkt.

Bei Apatin und Batina an der Donau scheiterten alle Versuche der Bolschewisten, ihre Brückenköpfe zu erweitern.

Unsere Truppen auf dem Balkan wiesen erneute bulgarische Angriffe östlich der Strasse Priština-Mitrovica ab.

Südöstlich Budapest setzten die Sowjets nach den hohen Panzerverlusten der Vortage ihre Durchbruchversuche nur mit Infanterie fort. Unsere Divisionen verschlugen sämtliche Angriffe und entriessen dem Feind in kraftvollen Gegenstößen Gelände. Schlachtflieger zerstörten auf einem sowjetischen Flugplatz 40 Flugzeuge am Boden und beschädigten 10 weitere.

Auch südlich des Matra-Gebirges sowie im Raum Miskolc und Tokai blieben starke bolschewistische Angriffe bis auf geringe Einbrüche erfolglos.

Aus dem Frontbogen südöstlich Libau trat der Feind erneut zum Grossangriff an, den er durch starkes Artilleriefeuer und heftige Schlachtfliegerangriffe vorbereitet hatte. Die erste Angriffswelle brach zusammen. Weitere heftige Kämpfe mit nachgeführten Kräften sind im Gange.

An der Landfront von Sworbe steht die Besatzung der Halbinsel in schwerem Kampf mit dem eingebrochenen Gegner. Deutsche Seestreitkräfte unterstützen durch ihr Feuer die eigenen Truppen.

Im westlichen Reichsgebiet setzten anglo-amerikanische Fliegerverbände ihre Angriffe gegen die Zivilbevölkerung fort und beschossen Eisenbahnzüge. Von den Wien und weitere Orte in Süddeutschland angreifenden nordamerikanischen Bombern schoss Flakartillerie der Luftwaffe 21 viermotorige Bomber ab.

Bojišče pri Aachenu se drži

Težke severnoameriške izgube — Večina sovražnih napadov na lorenski severovzhodni meji prestrežena — Izalovljeni sovražni sunki v srednji Italiji — Sovjetski prebijalni poskusi pri Budimpešti znova odbiti

Führerjev glavni stan 20. nov. DNB. Vrhovno poveljstvo oboroženih sil javlja:

Tretja obrambna bitka pri Aachenu je narasla večerj do doslej nedozivljene trdote. Z množičnim posegom topništva, letalcev, oddelkov oklepnikov ni pehote so skušali Severnoamerikanci izsiliti prodor. Nemško bojišče pa je vzdržalo vse napade.

V teku teh bitk, izvedenih z največjo ogorčenostjo, so menjavali nekateri odseki postojank na področju pri Geilenkirchenu večkrat na dan svoja posestnika. Več sto ujetnikov je ostalo v naših rokah. Med Würselenom in Hürtgenskim gozdom so uničili naše čete ponovno 35 sovražnih oklepnikov. V ostalem pa je prineslo Severnoamerikancem žrtvovanje tisočev vojakov na tem področju le posest nekega ozkega ozemljskega pasu.

Na mestnem področju pri Metz na lorenski severovzhodni meji in na področju vzhodno od Mörchingena so zaustavile naše čete glavino sovražnih napadov. Med prekopom Rena-Manne in St. Diejem je uspelo sovržniku, da je prodrl po težkih bojih naprej. Severno od Montbeliarda je zaustavila naša odločna obramba napadajoče francoske oddelke. Neposredno ob švicarski meji pa je uspelo sovržniku, potem ko je izkoristil to bočno zaščito, da je vdrl v Alzacijo.

Nad bojnim področjem na zahodu je prišlo do ogorčenih zračnih bitk, v katerih so nemški lovci sestrelili devet letal iz nadmočnih sovražnih oddelkov.

Podnevi in ponoči smo obstreljevali veliki London in področje pri Antverpu z V. 1 in V. 2.

V srednji Italiji so se izjalovili številni sunki severnoameriških čet v Etruskanskih Apeninih in ob Jadranu.

Nemški hitri čolni so potopili na Jadranu dve otovorjeni sovražni dvajbarnici.

Pri Apatinu in Batini ob Donavi so se izjalovili vsi boljševiški poskusi, s katerimi so hoteli razširiti svoje predmostje.

Naše čete so odbile na Balkanu ponovne bolgarske napade vzhodno od ceste Priština-Mitrovica.

Jugovzhodno od Budimpešte so nadaljevali Sovjeti po visokih oklepniških izgubah prejšnjih dni svoje prebijalne poskuse le s pehoto. Naše divizije so razbile vse napade in izrgale sovržniku ozemlje s krepkimi protisunkmi. Borbeni letalci so uničili na nekem sovjetskem letališču na tleh 40 letal, poškodovali pa 10 nadaljnjih.

Tudi južno od gorovja Matra ter na področju Miskolca in Tokaja niso imeli močni boljševiški napadi razen nekaterih majhnih vdorov nikakega uspeha.

Z bojnega loka jugovzhodno od Liepaja je sovržnik znova pričel svoj velenapad, ki ga je pripravil z močnim topniškim ognjem in silovitimi napadi borbenih letal. Prvi napadalni val se je zrušil. Sedaj se vrše nadaljnji siloviti boji z novo privedenimi silami.

Na kopnem bojišču polotoka Sorve maa se njegova posadka težko bori z vrdlim nasprotnikom. Nemške pomorske sile so s svojim ognjem podpirale lastne čete.

Angloameriški letalski oddelki so na zapadnem področju Nemčije še naprej napadali civilno prebivalstvo in obstreljevali železniške vlake. Protiletalsko topništvo je zabilo izmed letal, ki so napadali Dunaj in nadaljnje kraje v jugovzhodni Nemčiji 21 štirimotornih bombnikov.

Ijoni poštenih Evropejcev, ki so doživeli kako so prišle njihove dežele na rob propada, združujejo že morda danes pojem »britanskega imperija« z nepravico, ropom, linčanjem, množični ustrelitvami itd., kajti oni so bili priče stvarim, ki so se dogodile pod varstvom angloameriških čet.

Budimpešta. Vlada je razširila preki sod z veljavo dne 18. novembra. S to mero hočejo doseči, da bo preki sod sodil vse zločine in prestopke, ki manjšajo vojaško silo madžarskega naroda.

Uspešni obrambni boji

Berlin 20. 11. Bitke na zahodu so se nadaljevale v soboto z naraščajočim ogorčenjem. Zaradi izboljšane vremena je lahko sovržnik na dosegljivih težkih še v večji meri uporabljal svoje letalstvo kot doslej. Tudi topniška priprava je bila silovitejša kot bobneči ogenj prejšnjega dne.

1. in 9 severnoameriška armada sta ponovili kljub izrazitemu neuspehu v petek na področju Aachena, med Geilenkirchenom in Hürtgenom svoje sile a številnimi oklepniškimi oddelki podprte napade. Posebno močan je bil sovražni pritisk zopet na obeh straneh Geilenkirchena ter na področju med Würselenom in Stolbergom. Na loku zahodno od Eschweilerja med Würselenom in Grossenichom je bil sovražni naval popolnoma brezuspešen. Osredotočen ogenj nemške pehote in topništva je popolnoma razbil napredujoče severnoameriške oklepniške ter pehote.

Enako siloviti so bili boji na drugem težkem, vzhodno od Tlionvillia ter na področju Metz. Tu je skušala 3. severnoameriška armada izrabiti svoje krajevne uspehe prejšnjih dni za prodor na spodnji tek Nieda. Amerikanci pa so naleteli na trdovalen odpor nemških divizij, ki so razpršile sovražne napade ter jih predčasno zaustavile. Posebno ogorčeni boji so se bili predvsem ob cesti, ki drži od Baddonvillerja v Schirmeck.

Medtem ko so se sovražni napadi v severni in južni Loreni po pričetnih uspehih razpršili, so se severnoameriški pe-

hotni in oklepniški oddelki neposredno severno in južno od Metz bolj približali mestu. Več sovražnih probajnih poskusov v mestno področje samo, ki je obdano od starih francoskih trdnjav in utrjevalnih naprav, se je izjalovilo ob žilavem odporu nemških posadk.

Ob Burgundskih vratih se je položaj pri napadu maroških oddelkov le nebitveno spremenil.

K novim obrambnim uspehom nemških čet na zahodu je odločilno pripomoglo tudi nemško letalstvo. Podnevi in ponoči so posegali oddelki borbenih letal v boje na zemlji ter močno napadali sovržne oskrbovalne ceste.

Na jugu in severu vzhodnega bojišča so bili v soboto v nasprotju z italijanskim bojiščem, na katerem je bilo le krajevno bojno delovanje, ogorčeni boji. Sovjeti so z nezmanjšano silovitostjo napadali med Budimpešto in Miskolcom, predvsem na področju južno od Hatvana, na obeh straneh Gyöngyösa ter južno in jugovzhodno od Miskolca. Na vseh teh mestih so bili to izraziti sovjetski probajni poskusi, pri katerih so uporabljali Sovjeti odgovarjajoče močne sile, predvsem oklepniške oddelke. Kljub večkratni ponovitvi napadov, ki so jih podpirali borbeni letalci, je dosegel sovržnik le na nekaterih krajih majhne krajevne uspehe, ki pa so jih nemške in madžarske čete a takojšnjimi protinapadi zopet zmanjšale.

Ker probajni poskusi v madžarski ravnini Sovjetom niso prinesli zaželenega uspeha, so pričeli v soboto z novimi mo-

nimi napadi na obeh straneh ceste preko prelaza Dukla v vzhodnih Beskidih. Po močnem bobnečem ognju sta napadli dve sovjetski pehotni diviziji nemške zaporne postojanke, vendar nista razen vdora zahodno od ceste dosegli nobenega uspeha. Toda tudi ta vdor so Nemci po triurnih bojih zopet odstranili.

Novo obrambno bojišče med Macedonijo in Hrvaško

Berlin, 20. nov. Skoraj dnevno javlja nemško vojno poročilo, da se uspešno nadaljuje odmak nemških čet na Balkanu. Odkar sta se izločili Romunija in Bolgarija iz skupnega bojišča ter se stavili kot pomožni državi na razpolago boljševizmu, je nastala za nemško vojaško vodstvo nujnost, da opusti ogrožene postojanke na Balkanu ter odmakne svoje čete na črte, od koder bodo zopet možne aktivne operacije. To že samo na sebi težko nalogo otežujejo še ozemljske in vremenske težkobe. Zaradi vzglednega sodelovanja med vojsko, mornarico in letalstvom pa je bil lahko načrt točno izveden. Nemške čete so se odmaknile med stalnimi boji z boljševiški tolpani in bolgarskimi četami, pri čemer so morale vsled popolnoma nezadostne železniške mreže, ki so jo razen tega še tolpe mnogokje uničile, prenesti velike napore.

Sovražnik je sicer skušal preprečiti odmak nemških čet, vsled česar so morale nemške čete ves čas odbijati sovražne napade, toda kljub vsemu so nemške čete ob določenem času dosegle ukazano novo področja. S tem je bilo ustvarjeno med severno Macedonijo in Hrvaško novo nemško obrambno bojišče, ki je že dobilo zvezo z donavskim bojiščem pred Budimpešto ter bo ugodno vplivalo na nemško-madžarske obrambne boje na madžarskem področju.

Belgijski komunisti kapitulirali

Amsterdam. Kakor poroča radio Brusel, so sporočili voditelji belgijskih odporniških skupin zavezniškim ekspedicijskim silam v Belgiji, da bodo odložili orožje. Odporniške skupine, ki so poslate to vest šefu vojaške misije za Belgijo generalnemu majorju Erskineju, so prejle odgovor, da bodo vojaške oblasti takoj podvezle potrebne korake.

Stockholm. V nekem komentarju k položaju v Belgiji označuje list »Pravda« razorožitev prištejev odporniškega gibanja kot »neupravičeno«, ker je razorožitelj »najbolj odločnih in konsekvntnih nemških sovržnikov« nesmiselna, kakor dolgo še Nemci »ogrožajo« Belgijo.

Osuplost v Stockholmu

Stockholm, 18. nov. Stockholmsko jutranje časopisje, ki je nekoč tako rado dajalo nasvete Finski, je v soboto z velikim zadržem zavzelo stališče k novi finski Paasikivijevi vladi. »Morgon Tidningen« je ugotovil, da so s tem prišli prav tako kot v drugih deželah v vlado komunisti ter končuje z melanholičnimi besedami: »Komunisti se znajo neverjetno dobro prilagoditi položaju.«

»Svenska Dagbladet« piše, da bo postavljena nova vlada pred naraščajoče težkobe. Pod židovskim vodstvom stoji list »Dagens Nyheter« meni, da so nastali z novo vlado ugodnejši posebni predpogoji za tekočo pogajanja s sovjetsko nadzorno komisijo. Ne da bi poznala sedanje razmere na Finskem, izjavlja »Svenska Morgonbladet« naivno, da »parlamentarno gledano ne bi bilo nujno, da so sprejeli komuniste v finsko vlado, ker nekoč komunistična stranka ni imela nobenega zastopnika v parlamentu. Komunističen list »Ny Dag« pa je naravno zadovoljen s tem razvojem.

Kratka poročila

Stockholm. O razmerah med Švico in Sovjetsko zvezo piše list »Pravda«: Če obzljaje angleški list »Economist« odklonilno stališče sovjetske vlade ter smatra, da so sovjetske obtožbe neosnovane, potem je treba pripomniti, da švicarska vlada ni smatrala za potrebno, da bi prenehala s svojo fašistom prijazno politiko. Pot popuščanja lahko vodi do dejanja potuše profasistični politiki. Sovjetska zveza ne more popuščati napram državi, ki je vodila profasistično ter s tem zavzrakom sovržno politiko.

Stockholm. Kakor javlja »News Week«, je sovjetski poslanik Novikov, ki je bil odpoklican iz Kaira, še kratko pred svojim odhodom opozoril egiptski vlado, da polaga Sovjetska zveza veliko važnost na udeležbo pri upravi Sueškega prekopa ter da želi v ta namen kupiti akcije tega prekopa.

Amsterdam. Kakor je javil radio New York večerj zvečer, vlada Združenih držav nikakor ne bo podpirala povratka Habsburžanov v Srednjo Evropo.

Amsterdam. Kakor javlja agencija Reuter, je sporočil ameriški državni podtajnik Stettin v soboto, da se nadaljujejo pogovori z ostalimi ameriški republikami glede vprašanja sestanka zunanjih ministrov. Vlada Združenih držav doslej o tej zadevi ni sprejela nobene odločitve.

O vprašanju vojne krivde

Berlin, 19. nov. »Völkischer Beobachter«, je pričel v nedeljo objavljati serijo člankov namestnika tiskovnega šefa nemške vlade Helmuta Sündermanna o vprašanju vojne krivde. Sovražnikomv sumičenjem, da je pričela Nemčija z vojno, da bi dosegla svetovno gospodstvo, stavlja Sündermann nasprotno argumente znanega britanskega časnikarja Georgesa Glasgowa, ki jih je zapisal v oktobrski številki mesečnika »Contemporary Review«, v katerem je zapisal dobesedno: »Ko je osnoval mladi nemški narod moro, sprtno in marljivo svojo državo, je videla Anglija v vstajajoči Nemčiji samo rivala. Za nato sledečo protinemško okoljevalno politiko nosi Velika Britanija glavno odgovornost. To je bilo ozadje prve svetovne vojne in ista igra se je

ponovila napram Italiji in Japonski, ko sta pričeli ti dve deželi konkurirati z Britanci v Sredozemlju oziroma v Vzhodni Aziji. Skoro 15 let je veljal Duce v Londonu kot visoko spoštovan evropski državnik, ko pa je opozoril na to, da žive na Malti Italijani, in da ležijo Britanski otoki ne v Sredozemlju, marveč v Atlantiku, je postal takoj »razbojnik«.

»Mednarodni pravni zakon«, ki da ga je prekršila Nemčija, ni noben zakon. To je v najboljšem slučaju šega, namreč, da »se smatrajo posejudoči same sebe za pravice in Bogu dopadljive, manj premožne toda ponosne pa imajo za sumljive in nevarne ter jih je treba potolči, predno bi pričeli premišljevat o razdelitvi dobrin.«

Kdaj bo nastopila nemška ljudska vojska

Berlin, 19. nov. Berlinsko nedeljsko časopisje se izčrpn bavi z problemom nemške ljudske vojske.

»Völkischer Beobachter« piše, da bodo uporabljeni bataljoni nemške ljudske vojske v glavnem pri dveh priložnostih: Če bi izkrcal nasprotnik sile iz zraka ali z morja, da bi obkolili ali zajezili izkrcane čete, dokler ne bi bila s pomočjo drugih delov vojske odstranjena nevarnost. Če bi se pa posrečilo sovržniku na mejah vdori ali celo prodori, potem bodo uporabljeni bataljoni ljudske vojske ogroženih okrožij kot dopolnilo in ojačanje divizij na bojišču.

Badoglio dobival navodila od prostozidarjev

Milan, 19. nov. Kakor poročajo iz italijanskega glavnega stana, so zajeli pred kratkim na italijanskem bojišču nekega angleškega špijona, ki je bil polkovnik britanske špijonažne službe, Secret Service. Njegovo ime je P. Harden.

Pri zaslišanju je izjavil Harden, da je imel nalog, ugotoviti izvestne vojaške cilje v severni Italiji nahajajočih se nemških in italijanskih čet.

Iz listin, ki so jih našli pri njemu ter iz zasliševanja je razvidno, da je odpohtoval Harden 2. avgusta leta 1944 skupno z velikim mojstrom francoske prostozidarske lože, židom Remincanom iz Londona v Italijo. Remincan je imel s seboj navodilo prostozidarske lože Veliki orient v Londonu za italijanske prostozidarske. Navodilo naj bi izročil v roke maršalu Badogliju.

Atentati v Franciji

Strassburg. Po tukajšnjih informacijah je videti, da je bila pri smrtni avtomobilski nesreči gaullovskega ministra Lepereca vmes sabotaža. Njegov avtomobil se je kot znano prevrnil preko mosta v reko. Leperec je veljal pri francoskih levčarskih krogih za zastopnika velikih financ in trustov. Komunistični krogi v Franciji so bili odkrito zadovoljni, da se je Leperec smrtno ponesrečil. V poslednjem času je dobival tudi grozilna pisma. V ostalem se po vsej Franciji množijo atentati. Tako sta bila v Parizu na cesti napadena in ranjena filmski igralec Brasseur ter londonski radijski poročevalec Maurice Van Moppes. V Thononu so ustrelili industrijalca Philippa Bonnetta, trgovca Brosa in mizarja Jeana Arnolda Deppeja. V trgovini z oblekami Bayard je eksplodirala bomba. Policijska ura je tam ob 21. uri, za gostilno ob 20 in patrulje streljajo po enkratnem klicu. V Fayetu so neznanici ubili podjetnika Leona Guelpo.

Pozna švicarska spoznanja

Bern, 18. nov. List »Bund« piše o boljševizaciji balkanskih držav, ki so jih zasedle sovjetske čete.

Bolgarija in Romunija sta že popolnoma pod sovjetskim vplivom, ki postaja tako notranje kakor zunanje politično vedno močnejši. Zaradi sovjetske zasedbe se razvijajo dogodki ekstremno v levo stran. Glede položaja v Srbiji navaja list »Bund« »Yorkshire Post«, ki izjavlja, da je v Londonu znano, da Titove čete, čim vkorakajo v kakšen kralj, izvršijo kraljevo volitve, pri katerih je predložena naravno samo ena, komunistična lista. To odgovarja tehniki tako zvanih »ljudskih« povpraševanj, kakor so jih izvajali v vzhodnopolskih ozemljih in v balkanskih državah po sovjetskem vkorakanju leta 1939. in 1940.

Amsterdam. Radio London javlja, da je odstopil policijski predsednik Brusija.

Anglež priznava nemško sposobnost

Zeneva, 19. nov. »Čudno je, da nas Evropa ni tako vesela, kot smo si to mislili!« se vprašuje sir Ernest Benn v angleškem tedniku »Truth«. »Prav za prav ne,« nadaljuje. »Vzroka ni treba dolgo iskati: Prej je vladal red in Evropi je bilo dobro, danes vlada nered in Evropi gre slabo.« Priznati je treba, da se je nemški sposobnosti in spretnosti posrečilo zgraditi red, ki je zagotovil evropskim narodom pet let dela, urejene razmere in predvsem prehrano. Že dalj časa lahko opazujemo, kaj vse si izmišljajo angloameriški diktatorji, da bi obdržali Anglež pri dobrem razpoloženju. O tem kar na razmišljajo milijoni Evropejcev, ne povedo ničesar. Neštevilni mi-

Napačne špekulacije Sovjetov in Titovih tolp

Od vojnega poročevalca Walterja Gruberja.
DNB, 20. november (P. K.) Bojišče ob srednji Donavi se po izpraznitvi mostišča Beograd ni bistveno izpremenilo. To ponovno dokazuje, da so Nemci le tako dolgo držali srbsko glavno mesto, dokler se niso umaknili nemški oddelki iz severovzhodne Srbije preko Save ter zavzeli nove postojanke. Prav tako je bila neovirano od sovražnika izpraznjena Bačka z glavnimi kraji Novi Sad in Sombor.

Nasprotno pa so Nemci trdovratno in uspešno držali bojno črto povsod tam, kjer je bilo to potrebno za odmik nemških oddelkov iz Grčije in Macedonije. To velja predvsem za nemške postojanke v dolini zapadne Morave, kjer poskušajo številčno nadmočni oddelki že več tednov zavzeti s severa in vzhoda Kraljevo z letališči in tudi pri Čacku, kjer so jih nemške čete kravabo odbile. Zveza proti jugozapadni Srbiji je bila očistena tolp. Istočasno so bile izgrajene nove postojanke, ki se opirajo na naravne ovire in ki so se deloma izkazale za obrambne namene že v prvi svetovni vojni. S prostovoljnimi sodelovalci širokih množic, ki vidijo v nemškem vojakcu naravnega zaščitnika pred boljševiško nevarnostjo, so bile postojanke hitro zgrajene.

Nemške čete se borijo na teh področjih v glavnem s Titovimi tolpami, ki pa imajo s seboj sov. zvezne častnike. Naloga teh je, da zopet poženejo naprej močno ohromljene oddelke, ki jim zaradi težkih izgub manjka bojne sile in napadnega zaleta. Na južno-srbskih odsekih nastopajo tudi bolgarski oddelki, ki morajo prav tako z visokimi krvnimi izdatki plačevati izdajo svojih voditeljev.

Vlasov o boju proti komunizmu

Berlin, 19. nov. Tisoči borcev za svobodo ruske dežele so pobili pod zastavo generala Vlasova. Pripadniki vseh narodov Rusije so se udeležili v soboto popoldne zborovanja, na katerem je imel general Vlasov otvoritveni govor.

14. november bo prešel v zgodovino osvobodilnega boja ruskih narodov, tako je izjavil general, kot največji datum. Tega dne je stopil boj narodov Rusije za njihovo svobodo in njihove pravice v novo odločilno fazo. Ustanovljeno je bilo politično organizatorično in idejno središče tega boja, ki se imenuje odbor za osvoboditev Rusije. V manifestu, ki je bil objavljen vsem narodom sveta, je izražena volja boročih se ruskih narodov.

Za uspeh boja proti boljševizmu, tako je izjavil general Vlasov, je manjkalo glavno, namreč združitve vseh sil. Brez te združitve bi bili vsi posamezni napori brezuspešni. Da bodo razrušili obzidje škpora, ki ga je izgradil boljševizem v Rusiji, so potrebni udarci od zunaj. Ni prvič v zgodovini ruskih narodov, da so morali izven svoje domovine organizirati svoje sile za odločilni nastop. Zato je imel osvobodilni odbor svojo ustanovno skupščino v Pragi, mestu, ki je že dolgo

in ki nikjer niso dosegli omembe vrednih uspehov. Kjer pa pošiljajo Sovjeti v boj svoje oddelke, so to večinoma edince, ki so jih v zgodnji pomladi izpolnili s prisilnimi mobiliziranci iz Besarabije in Moldavije. Toda še neka druga okolnost kaže, da Sovjeti nikakor več ne razpolagajo z neizčrpnimi ljudskimi množicami, marveč zaradi pomanjkanja sil ne morejo izvesti mnogoterih načrtov.

V sovražnem taboru so računali ne le na zapadu in vzhodu, marveč tudi ob Donavi z zlomom nemškega bojišča do pričetka ali najkasneje do srede novembra. Ob obletnici boljševiške oktobrske revolucije niso hoteli izklicati Beograd samo kot glavno mesto bodoče Jugoslavije, marveč tudi sovjetske republike ter proklamirati ozko povezanost te države s Sovjetsko zvezo. Razgovori o ustanovitvi skupne jugoslovanske vlade med »narodnim komitejem« Josipa Broza-Tita in londonsko emigrantsko vlado dr. Iva Šubašića, ki se vodijo že od 21. oktobra, niso dovedli do nobenega zaključka. V Beogradu pa slavijo zato v zborovanjih, manifestacijah, številnih govorih, člankih, telegramih ter resolucijah »zasluge« komunistične partije Jugoslavije ter tako zvano »Ljudsko osvoboditev«, ki obstoja v tem, kakor poroča londonska poročevalska služba, da vlada v Beogradu točno dva tedna po zasedbi že lakota.

Nikakor pa se ne sme podcenjevati nevarnost boljševiškega sovražnika na tem odseku. Ker ne pozna nobenega ozira na krvne žrtve ter nima nobenih drugih pomislekov, bo brezdvomno kljub vsem slabim izgledom uporabil na hrvaškem področju se nahajajoče komunistične tolpe za podvige vseh vrst ter iskal lastne zgolj prestižne uspehe na bojišču.

zdrženo z zgodovino ruskega osvobodilnega boja. »Mi kljubujemo sovražniku, tako je končal general Vlasov svoj govor, skupno z nemškim narodom v odkriti in pošteni zvezi. Naša zveza je naša zaradi enotnosti naših interesov in naših naporov za doseg miru. Samo v Nemčiji vidimo danes edino silo, ki neutrudno dviga prapor boja proti boljševizmu. Zaradi tega bomo šli skupno z Nemčijo do popoldne končne zmage.«

Po govoru generala Vlasova so govorili zastopniki ruske inteligence, prostovoljskih oddelkov, žena, delavcev, kmetov ter pravoslavne cerkve. Vsi so se zahvalili generalu Vlasovu za njegovo pričetno delo združenja ter mu obljubili, da mu bodo zvesto sledili v boju za osvoboditev domovine.

Berlin. Kakor javlja mednarodna poročevalska služba, so se izkrcale sovražne sile v noči na 29. september na otoku Lusi in v Jadrano. Napad je bil odbit. Nasprotnik se je na svojih izkrcalnih čolnih zopet umaknil.

Dva mrtva junaka prepeljana v blagoslovljeno zemljo

Takoj v začetku revolucije pri nas so se komunisti z vso silo zagnali na srednje šole in so hoteli zajeti vso srednješolsko mladino. Treba je bilo bistrovost, da si spoznal, kaj se skriva za lepimi besedami komunistov. Redki so bili fantje, ki so poznali komunistično taktiko takoj v začetku. Dva med temi sta bila v Ljubljani na klasični gimnaziji Pipan Tone, na I. drž. pa Strupi Janez.

Pipan Tone, živahen, vesel fant iz Škofje Loke doma, zelo dober organizator, prijeten prijatelj, nesebičen in dober do vsakega. Za šolo je študiral mimogrede, vse ostali čas je porabil za samostojno delo, ker je čutil, da mu šola ne more vsega dati, v današnjih dneh se celo ne. Za tega dobrega fanta se je vse pulilo. Najprej ga je snubila OF, potem različne ilegale, toda Tone ni bilo kar tako dobiti. Bil je že član Slovenske dijaške zveze in je imel zato jasen naroden in katoliški program. Takoj se je postavil v borbo na gimnaziji proti zlaganemu narodnemu programu, ki ga je označevala OF. Začel je organizirati protikomunistično delo na klasični gimnaziji. OF je izvajala teror, mnogi, ki so danes glasni, so se poskrili, Tone je stal s svojimi tovariši brez orožja v roki, v odprtem boju s komunisti. Maturiral je in se vpisal na juridično fakulteto. Pa ni študiral, videl je, da ga že danes narod potrebuje, zato je stopil v odprto borbo s komunizmom tudi na univerzi in izven nje. Postal je Ehrlichov učenec.

Tu sta se srečala z Janezom Strupijem. Poznala sta se že prej, saj sta stanovala skupaj v Marjanišču, toda delala sta na različnih gimnazijah. Janezova postava je bila visoka, lepa. Bil je športnik in v mnogih panogah je odnesel prvo mesto. A v tem fantu se je čudovito družil smisel za telesno kulturo in kulturo srca. Bil je tih in miren. V zavodu je sedel navadno prav zadaj in zmeraj delal. Ne samo za šolo, študiral je mnogo jezikov. Zelo dobro je obvladal jezike. Ko je stopil v odprto borbo s komunizmom, ni prenehal s študijem. Na gimnaziji je stal v prvi vrsti, pridobil je in organiziral protikomunistične borce. Tudi on je bil neustrašen, naravnost drzen. Na univerzi je tudi on našel takoj prof. Ehrlicha in šel z njim v neizprosni boj proti narodnemu sovražniku.

Ko je preprosti slovenski človek potreboval ljudi, ki ga bodo vodili, potem ko je prijel za puško in se je upel komunističnim nasiljem, tedaj sta

se takoj oglašila oba, Pipan in Strupi. Oba kmečka sinova, oba zdrava fanta, oba idealna nista preslišala klica slovenskega kmeta in delavca. Šla sta in kmečki fantje so ju sprejeli s hvalečnimi in solznimi očmi. Sprejeli so ju za vodnika. Lepi so bili njuni uspehi in fantje in kmetje tam okoli so ju imeli radi, kakor da sta se rodila v dolenski vasi. Tako zelo sta se tadva gorenska fanta približala dolenski duši.

Osmi september je prinesel tudi njima smrt. Imela sta nalogo ščititi umik turških borcev. Stala sta na straži, zvesta soborem do konca. Tu so ju komunisti zajeli in odpeljali na Golo. Vedela sta, da ju čaka smrt. Ko so jima odvzeli puške, sta se pripravljala na smrt kleče in z rožnim vencem, ki ga jima je nekoč stisnila v roke mati in ga je blagoslovil profesor Ehrlich. Omahnila sta v grob z molitvijo za narod in za vse njune prijatelje in svojce 17. septembra. Tam v gmajni je bil do sedaj ta zapuščen grob. Danes pa so prepeljali oba mlada junaka na Zale v kapelico sv. Cirila in Metoda. Pogreb bo v torek ob treh popoldne (v primeru alarma pol ure kasneje).

Naj počivata mlada inteligenta spokojno v rodni zemlji, sredi svojega naroda, za katerega sta žrtvovala življenja!

Lucije Bitenc
roj. Smolnikar

Našo zlato mamico bomo spremlili k večnemu počitku v sredo 22. t. m. ob štirih pop. z Zal, kapela sv. Nikolaja, k Sv. Križu.

Ljubljana (Sp. Šiška), Celje, dne 20. novembra 1944.

Globoko žalujoci:
Albina por. Cater, Mihaela, hčerki; Joško Cater, zet in družina Smolnikar.

Kako so Narodni stražarji omeščali komunistične nasilnike

V začetku novembra je znova obrnil nase vso pozornost Črni vrh. Tolovajem še vedno ni zadosti ruševin, v katere so spremenili krasni Črni vrh, še vedno jim niso zadosti mrtva trupla naših tovarišev Črnovrščev, spravili so se še nad nedolžne. Tako so sredi noči odpeljali šest družin: družino Poženela Karla in družino Poženela Antona iz Črnega vrha in še eno družino iz Zadloga, Kavčičeve iz Prdegriz in Čukove tudi iz Prdegriz. Niso se jim smilile ne noseče matere, ne dojenčki in ne starčki, ki so morali zdoma bosti, brez obleke in lačni in pregnanstvo. Kdo naj le ob tolikanj nečloveškem postopanju zagovarja te zločince, zveri brez srca in duše!

Razumljivo je, da oblast, ako hoče biti količkaj pravična in še količkaj ščititi še itak dovolj preizkušeno ljudstvo, tega ni mogla mirno gledati. Zategadelj so se naši domobranci v noči na nedeljo odločili, da napravijo konec temu nečloveškemu postopanju. Že jutraj ob dveh se je zasvetila pri Medvedjem brdu bojna oprema do zob oboroženih rovtarskih borcev. Trd in neizprosni je bil njih korak, kakor je bila trda in neizprosna naša volja in odločenost, da ukrotimo rdeče zverinstvo ne samo doma, temveč tudi drugod na slovenskih tleh.

Naj puška govori

Na Viharšah čaka rovtarske soborce že idrijski bataljon. Krasna pot čez pesek proti Godoviču. V svetli mesečini se lepo zrcalijo vršički smrek. Ze sam pogled na dolge kolone protikomunističnih borcev požene komunistom strah v mozeg, nje same pa kajpak v bog. Celu noč so tollovali čakali med Viharšami in Godovičem, da zahrbito napadejo kako našo skupnico. Ponovno smo jih presenetili, ko so prisluškovali na našem telefonu, da bi zvedeli kako važno novico. Vse pa se jim je temeljito ponesrečilo. Zbežali so, kolikor so jih nesle noge tja v Malo goro.

Godovič. Pridružijo se nam še nepremagljivi Hotenci in hajd proti Črnemu vrhu. Noč je že jemala slovo. Zarja naznanja prihod nedelje, prihod novega dne. Dolge kolone se pomikajo po serpentinah. Sem od Ravnika je pošiljala žareča sončna obla svoje žarke, osvetljevala hotenjske griče, ki so bili priča že tolikšnih naskokov tollovaških brigad na Hotedrišču.

Sonce je posijalo na Veliko in Malo Peč. Zarki so nalahno ogrevali Spik. Osvetljevali so vrh Gore, čez katero se cesta nalik kači vije na Col. Kaj vse bi nam Spik in vrh Gore povedala, ko bi le mogla: o dogodkih, ki so se še pred dvema mesecema odigrali v tem kraju. In že smo v porušnem Črnem vrhu. Zgrozili smo se nad razdejanim. Kako le, da tollovajem še vedno niso dovolj žrtve in trpljenje, ki ga je pretrpela vas na strašni septembrski prvi petek.

Razvaline v Črnem vrhu

Nemo in glasno priča o rdečem uničevalnem besu porušeno zidovje. Pri-

Dnevi teko in vi se še morda niste naročili na Slovenčev koledar

Naročite se takoj, še je čas. Po deželi se lahko naročite na koledar pri naših poverjenikih. — V prednaročilu do 1. decembra je cena za »Slovenčev koledar za naročnike naših listov, »Slovenčeve knjižnice« in »Svetac lir 30, za nenaročnike lir 40. Po prvem decembru bo cena za vse brez izjeme lir 50. — Bogata vsebina »Slovenčev koledar sama priporočila!

Sport

Le prijateljska tekma: Ljubljana : Iztok 1:0 (1:0)

Ob krasnem jesenskem sončnem dnevu se je na igrišču SK Ljubljana zbralo skoraj dva tisoč gledalcev, da vidijo zadnjo fazo nogometnega turnirja za darovane žoge G. Mergenthalerja, in to srečanje med prvim in drugim iz turnirske lestvice: Iztokom in Ljubljano.

Zaradi nepričakovanih ovir, ki so nastale že v predtekmi, ko sta igrali juniorski moštvi Viča in Mladike, in zaradi zelo piščo odmerjenega preostalega časa, so se prireditelji turnirja odločili, da bodo odigrali le prijateljsko tekmo, tako da ljudje le ne bi bili, če so že plačali vstopnino, brez nogometnega športnega užitka. »Užitke« vsaj v tolikšni meri kot so pričakovali, niso bili določni. Vzrok za to je bila nervoznost igralcev, ki so vse do konca niso mogli zbrati in so zaradi živčne neuravnovesnosti prikazali slabo, proti pričakovanju slabo igranje.

Obe moštvi sta nastopili v skoraj najboljših postavah. Pri Iztoku smo videli v vrstah Mareta, ki se je v kratki tekmi pokazal a kar najboljšo stran. Tudi ostali deli so bili pri Iztoku kar dobri. le napadalni kvintet spet ni našel, kljub številnim priložnostim, poti v nasprotnikov gol. Tudi moštvo SK Ljubljane je podalo dokaz nezanimivo igranje, le senca tistega, kar smo videli zadnjo nedeljo, ko je igralo proti izbranim Gorenjcem. Tudi njim žoga takrat ni šla od nog, čeprav so se na vse načine trudili, da bi v igro vnesli sistem kratkih, kombinacijskih pasov in končnih strelav na gol. Vse te lepe načrte pa niso mogli »vnovaliti«, doloma zaradi prav dobrega nasprotnega obrambnega tria, deloma pa tudi zaradi že prej omenjene živčnosti.

šli smo do cerkve. Vsa cerkev je ena sama ruševina brez zvornika. Sreda strehe ima veliko odprtino, tako da je svetleča podobno ostankom stare rimske bazilike. Nemogoče je podati vse vtise, ki jih ima človek ob tako razdejanim božjem bramu. Se večji rdečarski bes se je razil nad šolo. Od le-te je ostalo le še nekaj zidovja, vsega zrahljanega od min in preluknjane od svinčenk. Vseposvoda naletiš tudi na sledove dumumaric in ročnih bomb. Že po samih sledovih se spozna, kakšni strašni boji so se odigrali tu. Naši borci za nobeno ceno niso hoteli zapustiti položajev in so

Kaj nas učijo izkušnje iz težkih dni

Kako se je moglo zgoditi, da so se v teh vojnih časih odcepili od naroda, ki je pred vojno še tako odločno zavračal komunizem, mnogi odpadniki in se pridružili komunistični Osvobodilni fronti?

Mnogo lahko najdemo vzrokov, duhovnih in tvarnih, ki so mnoge zavledli na stranpota. Eden najvažnejših vzrokov pa je gotovo bil, da so bili pri nas mnogi brez pravih načel, ki bi jasno vodila njihovo življenje. Zato pa je v teh hudih časih mnoge prej poštene in zavedne Slovence obsedla bolezen komunistične zmote. Drugače namreč ne moremo imenovati vzdušje mnogih komunističnih zasleplencev, ki so od komunizma postali tako bolni, da sedaj komaj spoznavajo resnico in sramoto svojega tavanja v komunističnih zmotah. Tej bolezn komunistične zaslepljenosti je namreč podlegel vsakdo, kdor ni ostal zvest poštem slovenskim izročilom ter ni priznaval v svojem življenju vzvišene in vodilne vloge katoliških načel. Kdor ni bil trden v svojih načelih, se je gotovo ujel v komunističnih zvijačah, čeprav je bil izobražen in bogat.

Mnoga vprašanja so se zdela nerešljiva

Mnogi so v začetku omahovali in se niso znali odločiti, ali za komunizem ali proti njemu. Marsikoga je motilo, ko je videl, da je komunizmu nasledel celo mož z univerzitetno izobrazbo. V začetku so mnoge motili vsakovrstni oziri na levo in desno, dokler jih ni komunizem na skrivaj zapeljal v svoje vode. Morali so pretečiti potoki krvi, da so začeli spoznavati, da je kljub nekaterim izobraženim pripadnikom komunizem vendarle zločinski in sila škodljiv našemu narodu.

A vendar so jih mnogi pravilno rešili

Rešili pa so jih takoj in brez večjih tragedij vsi pošteni kmečki fantje, ki so ostali zvesti besedam svojih mater. Ta vprašanja niso bila nikak problem za tiste izobražence, ki so v svojem življenju priznavali vodilno vlogo svojim katoliškim načelom. Ti so se takoj odločili proti komunizmu, se z besedo in puško uprli njegovim zločinom in tako slovenski narod rešili pogina, ki mu ga je komunizem gotovo pripravljaval.

Kako so se mnogi kmečki fantje — prisilni mobiliziranci — na lastne oči prepričali o trdnosti svojega protikomunističnega mišljenja, nam jasno govori naslednja primera.

Prvi se je dogodil lanskega leta kmalu potem, ko so komunisti po izdaji svojcev odgnali v hribe množico dolenskih fantov in mož. Prvi bataljon Gubčeve brigade se je iz hribov preselil v Mirno. Komunisti so kar naprej opazovali prisilne mobilizirance in jih uvajali v svoje tollovaško življenje. Sončno jesensko popoldne so na položnem vrtu partiji učili mobilizirance komunističnih pesmi. Ob strani skupine sta sedela politikomisar in komunist iz Ljubljane. V svojem pogovoru se opazila nista, da je za njima sedel mlad mobiliziranec. Tako sta

jih morali komunisti naravnost zasuti z minami in granatami. Kako so komunisti s topovi, pri katerih je topničar meril kar skozi cev, streljali naravnost v dolino na utrjene domobranske položaje, o tem priča velikanska odprtina na bunkerju za šolo. Toda ne samo domobranski položaji in bunkerji, tudi večina ostalih hiš v Črnem vrhu je bila deležna topovskih zadetkov. 25 docela porušeni poslopji, od tega večidel enq in dvonadstropne stanovanjske hiše, ter še enkrat toliko na pol porušeni poslopji zgovorno priča o uničevalnem besu komunistov.

se mirno pogovarjala o svojem komunističnem delu in načrtih Partije. Pa je začel ljubljanski komunist tožiti: »Kako so ti Dolenjci še zaostali, kako trdno še verujejo v svojega Boga! Skoraj v vsakem stavku govore: če Bog da, Bog zganja. Pri moji duši, koliko bo še dela, da jim bomo te bajke izbili iz glave.« Politikomisar se mu je nasmešnil in dejal: »Prav imaš, toda pred tem imamo še druge naloge. Ko bodo te izvršene, se bomo lotili najvažnejšega.« Mladega fanta so te besede — ki jih je slišal, pa bi mu morale biti prikrite — do dna prepričale o nujnosti borbe s komunizmom do konca. Ničesar ni mogel storiti, še krikniti ne. Okrog srca pa je takrat prvič čutil grozen hlad.

Drugo izkušnjo je isti fant doživel mesec pozneje v St. Jerneju. Takrat je še vladala v njem komunistična republika. V nedeljo popoldne so se oglašili farni zvonovi in kljub bližnjim sovražnikom Cerkve vabili vernike k maši. Od mobilizirancev se ni nihče upal stopiti v cerkev. Končno so se opogumili starejši možje in prosili politikomisarja za dovoljenje, iti k maši. Politikomisar se je nesramno začudil in jih zavrnil: »Kaj sploh takšne reči sprašujete! Pri nas je vendar dovoljeno vsakemu izpovedovati svoje versko prepričanje. Pri nas si lahko veren ali pa neveren, kakor se ti zdi, da je prav.« Možje so odšli v cerkev. Med mašo pa je politikomisar skilcal zbor za cigarete, ki so jih komunisti v onih prevarnih dneh nakradili. Od mobilizirancev jih je dobil le tisti, ki se je zbora udeležil. Mladi fant je ob tem politikomisarjevem dejanju spoznal zvit način komunistične taktike. S tem dejanjem je hotel politikomisar opomniti vse mobilizirance: bolje je ne iti k maši, morda bo drugo nedeljo zopet zbor za cigarete. — Na tako pretkan način vcepilajo komunistični množici idejo brezboštva. Prisilni mobiliziranci pa na ta način do kraja spoznava satanski obraz komunizma in razliko komunističnih besed od dejanj. Zato pa so tudi množice mobilizirancev zbežale iz komunističnega raja, ker so do dna spoznale njegovo naravo.

Koliko bolj pa so komunistično naravo spoznali šele vsi tisti izobraženci, ki so že pred revolucijo bili trdni v svojih katoliških načelih. Takrat so sicer morali pretrpeti mnogo zasmehovanja, ko so jih zmerjali z nazadnjaki in ozkeži tisti, ki so jih komunisti pozneje preslepili s svojimi besedami. Izkušnje iz težkih dni današnje komunistične revolucije pa nas učijo živo in nam potrjujejo resničnost in pravo vrednost našega načelnega boja za katoliški obraz slovenske zemlje. Le tisti je v teh hudih časih ostal trdno zvest izročilu svoje matere, kdor je tudi trdno ostal zvest pravim načelom. Čas je pokazal, da so v tem boju proti komunizmu imeli največ uspeha prav tisti, ki so že davno prej govorili: Kdor se za sveto bori, naj se ne ozira ne na desno ne na levo in posebno ne nazaj. Tudi naj se ne sprašuje vedno, kaj iz tega bo, če tako ravna ali drugače. Edino to vprašanje je upravičeno, kaj je prav in kaj je res, in samo ljudje, ki si stavljajo to vprašanje brez pogojev, so kaj vredni na bojišču časa.

V vsaki „Svetovi“ knjigi

so obravnavane različne zanimivosti iz vsakdanjega človekovega ustvarjanja in delovanja. Vsaka »SVETOVI« KNJIGA PRINESE KAJ NOVEGA. VSAKA »SVETOVI« KNJIGA SIRI ČLOVEKOVO OBZORJE! — VSAKA »SVETOVI« KNJIGA JE NOVOST NA DOMAČEM SLOVENSKEM KNJIŽNEM TRGU!

storici Viča in Mladike. Oboji so postavili na igrišče vse svoje najboljše moštvi. Šlo je za prvo mesto, za čast najboljšega juniorskega moštva in pa za prvo nagrado v juniorski skupini. Vič je imel večjo srečo pred golom in je zabil vaj za zdaj odločilni gol dočim je Mladika igrala v polju boljše povezanežbe. Obe moštvi sta igrali v splošno nemobro. Prijatelje nogometa so najmlajši ljubljanski nogometaši potolažili in trdi verda da raste na ljubljanskih nogometnih igriščih dober nogometni naraščaj.

Doseženi rezultat pa še ni dokončen in tekma tudi tokrat ne bo mogla biti verifikirana, saj je manjkalo še celih osem in po minute, ko je bilo treba igro zaključiti. Vič malor. Ta ostanek bo treba odigrati še prihodnjo nedeljo. Če bo uspelo Viču obratiti doseženi rezultat, potem si bodo najmlajši Vičani šteli v čast, biti najboljši juniorski moštvo. Tudi pri tem srečanju bo torej treba počakati za tedni dni in šele potem bomo vse do čista jasno. Tekmo je sodil gospod Safonik.

Vič : Mladika 1:0

V predtekmi sta se srečali v ponovni tekmi najboljši ljubljanski juniorski enaj-

Slovenska književna beseda v Gorici živi!

Goriški list z dne 18. novembra prinaša pod gornjim naslovom naslednji članek:

Danes je vse to za nami. Slovenska knjiga in slovenski časopis imata pravo pot v vsako našo hišo, v kolikor je ne ovirajo osvoboditeljske. Nihče si ne bi bil mislil, da bo tako hitro izšel slovenski časopis vprav v kraju kjer je bila slovenska beseda nezaželena.

In s kakšnim veseljem sta ga pozdravila kmet in izobraženec, nam priča visoko število po trafikah prodanih časopisov in žrtve kmetov, ki jih morajo doprinesli, da dobe svoj list v najbolj skrito vasico.

Prav radi kupujemo in prebiramo tudi ljubljansko časopisje. Sicer prihaja k nam zaradi slabih prometnih zvez z manjšo ali večjo zamudo, ali nikogar ne moti. Koliko zanimivosti in koristnih člankov je v Slovenscu in Jutru, Slovenskemu narodu in Slovenskemu domu! In v kakšni napetosti zna držati Družinski tednik svoje bralce in bralke. Koliko poučne snovi sta že napisala Domovina in Domoljub! Vse to nas zanima in kar hlatamo po domači besedi.

Bežen pogled goriškega knjižnega trga pa nam kaže ljubezen Primorcev do slova. V izloženih oknih knjigarn vi-

diš le malo slovenskih knjig, ker vse hitro razprodajo. Celo take, ki jih dobijo v Ljubljani morda le na zaprašenih knjižni polici starinarja za Ljubljano, so tu hitro razprodane. Ne zanimajo nas le najnovejša dela, čeprav vemo, da so najmlajši pisatelji hvalje vredni, ali dolgoletno stradanje slovenske knjižne besede nas sili, da se seznanimo tudi z deli onih pisateljev in pesnikov, ki so dvignili slovenščino na stopnjo knjižnega jezika, nas same pa uvrstili med svetovno slova.

Dragi so nam prav vsi: Levstik, Stritar, Jurčič, Prešeren, Tavčar, Jenko, Josip Murn-Aleksandrov, Kette, Cankar, Finžgar in Zupančič, Pregelj in Prijatelj, Lavrenčič in Velikonja, Matičič in Simčič, Gradnik in Mlakar in toliko drugih.

Zelo so priljubljene med nami knjižne ne zbirke knjige Slovenceve knjižnice, Dobra knjiga in Modre ptice.

Mladina pa sega po mladinskih knjigah, leposlovnih in vzgojnih. Naše notranje nagnjenje po znanju jezikov pa nas sili k nakupu vseh vrst vadnic in slovarjev.

Dolgo smo morali zreti v prazne knjižne omare, zdaj pa daljšamo in širimo ter višamo redi z lepo vezanimi knjigami svoje težko preizkušene materinske.

Clovek, ki se pripravlja na smrt, je nepremagljiv.

(Chateaubriand.)

Koledar:

Torek, 21. listopada: Marijino darovanje; Albert, škof in mučen.; Kolumban, opat.
Sreda, 22. listopada: Cecilija, devica in mučen.; Filemon, muč.; Pragmacij, škof.

Draško gledališče:

»Kar hočete«, Red A, Ob 16.30.

Operno gledališče:

»Mignon«, Red C, Ob 16.30.

Kino Matica:

»Immensee« ob 16 in 18.

Kino Union:

»Dvoživka« ob 16 in 18.

Kino Sloga:

»Noč v Benetkah« ob 16 in 18.

Lekarniška služba:

Nočne službe imajo lekarnice: mr. Lenček, Rešljiva cesta 1; mr. Bahovec, Kongresni trg 12, in mr. Komolar, Viš, Tržaška cesta.

Obvestila Preveda

Delitev mleka za mladino od 10. do 14. leta

Mladina od 10.—14. leta (letniki 1930 do 1943), ki že ima nakazilo za mleko, dobi od erede, 22. t. m. dalje vsak ponedeljek, sredo in petek pol litra mleka v svojih mlekarah.

Nakazilo racioniranih živil za november

Razdeljevalci racioniranih živil v Ljubljani se vabijo, da dvignejo pri Prevodu, Novi trg 4-II, nakazilo za mleko, ki jo rabijo še za razdelitev v novembru, po naslednjem redu: v torek, 21. novembra 1944, z začetnicami od A do J, v sredo, 22. novembra, z začetnicami od K do Ma, v četrtek, 23. novembra, od Me do P in v petek, 24. novembra, od R do Z.

Razdeljevanje nakazil se prične ob 7 (sedmih) zjutraj.

Obvestilo!

Vse obiskovalce protikomunističnih predavanj za državno, samoupravno in privatno uradništvo obveščamo, da so ta protikomunistična predavanja zaradi tehničnih ovir do nadaljnjega ukinjena. Informacijski oddelek šefa Pokr. uprave.

1858. leta se je rodila slavna pisateljica Selma Lagerlöf.

21. listopada

1276. leta se je češki kralj Otakar Premysl v etiški odposlaval Avstriji, Koroški, Kranjski in Štajerski, ki jih je prej pridobil z velikim trudom kot dediščino Babenberžanov in Spanheimov, pa se moral zanj tudi bitti z orožjem. Toda Otakar se je samo umaknil, na poraz in izgubljene dežele ni pozabil. Mačevanje mu je rojilo po glavi, iskal je zavestnikov. Do novih sovražnosti z nemškim vladarjem Rudolfom iz Habsburga je prišlo spomladi 1278. leta. V odločilni bitki pri Suih Krutih pa je poražen Otakar zgubil tudi življenje. Premyslovo dediščino so prevzeli Habsburžani, ki so nato v dobrih sto letih zedinili vse alpeke dežele in segli preko Krasa do Jadrana pri Trstu.

1694. leta se je rodil najplivnejši francoski pisatelj 18. stoletja François Marie Aronet — Voltaire. Njegovemu modrovanju so prisluškovali velikaši in meščani po vsej Evropi. V svojih delih je hudo napadal cerkev in duhovščino, preziral ljudstvo, oznanjal pa svobodo in enakost. Bil je nacionalist-prosvetilec, čigar vpliv na evropsko javno mnenje je bil ogromen.

1806. leta je francoski cesar Napoleon Bonaparte izdal v Berlinu odlok o celinski zaporli. Ko namreč ni mogel Angležem do živega z vojaško silo, jih je sklenil prisiliti na kolena z gospodarsko blokado. Vse evropske luke so bile po povelju velikega cesarja zaprte za angleško blago, toda vse te mere niso rodile pravega sadu, tako da jih je končno sam vsaj nekoliko omilil. Dokončno pa je celinska zavora propadla šele z Napoleonovim padcem.

Notranjci!

Na obletnico junaškega boja v Grabovcu se bomo poklonili borcem Krenzarja, Balantiča ter notranjskih fantov spomnili s slovesno žalno službo božjo, ki bo v petek, 24. novembra ob osmih zjutraj pri glavnem oltarju v frančiškanski cerkvi. Posebno vabimo gg. duhovnike, ki so doma na Notranjem ali ki tam služujejo, da pridejo asistirati, in pa svojce pokojnih grabovskih borcev.

Leti dan se bomo Notranjci popoldne sešli v dvorani Akademskega kolegija (Kmečka pisarna), da se še enkrat spomnimo tistih, ki so v Grabovcu dali življenje za lepšo bodočnost naše ožje domovine, ter se pogovorimo o svojih stiskah, potrebah in načrtih. Pridite vsi in zanesljivo!

Opozorilo lastnikom gozdnih parcel v Štepanji vasi

Na podlagi vročenih pozivov od pravzemanika predel za novo izmero v k. o. Štepanja vasi, inž. Abrahama Edvarda, poob. geodetsko. kult. tehn. inženirja v Ljubljani, Dunajska cesta 14-IV. (palača Kreditne banke), bi morali lastniki vklopiti mejnike na svojih parcelah najkasneje 14 dni po izvršenem ogledu mej.

Ker do danes večina mejnikov še ni vkopanih, opozarjamo vse lastnike, da to izvršijo najkasneje do prihodnje sobote, t. j. 25. novembra t. l., ker se bo po tem roku izvršil komisijski ogled mej in bodo mejniki, ki bi ob tej priliki manjkali, vkopani po podjetniku na račun prizadetih posestnikov.

K vsakemu vkopanemu mejniku naj se postavi koteček, ki bo vsaj 30 cm nad terenom in najbližja stojišča drevesa naj se označijo (olupijo) tako, da se bo mejnik tudi v primeru zapadlega snega brez daljšega iskanja in izgube časa takoj našel.

Mejnike ali lahke lastniki navajajo pri g. Cernetu Antonu, Štepanja vasi, Litijska 31.

IZSILA JE

GEOMETRIJA

za 1. in 2. razred srednjih šol
Priredila prof. dr. L. Cermelj in prof. Vlad. Lapajne. II. izdaja. Cena lir 40.—
LJUDSKA KNJIGARNA V LJUBLJANI
Pred škofijo 5 — Miklošičeva cesta 5

Dramsko gledališče

Torek, 21. novembra, ob 16.30: »Kar hočete«. Red A.

Sreda, 22. novembra, ob 16.30: »Zlavljenje je lepo«. Red B.

Četrtek, 23. novembra, ob 16.30: »Kar hočete«. Red D.

Shakespeare: »Kar hočete«. Prevod: O. Zupančič. Vsebinsko prinaša ta ljubezniva, segava veseliga konflikt, ki naslano na zametvanji oseb. Klasični komični tipi nosijo dejanje. — Igrali bodo: Dronovec — Orsino, Nakerst — Sebastijan, Vi, Skrinšek — Antonio, Kovič — pomorski kapitan, Bitene — Valentin, Miklavc — Curio, Peček — vitez Tobija Rig, Jan — vitez Andrej Bledica, Gregorin — Malvolio, Olivijun dvornik, Gorinšek — Fabijan, Sever — norec, Lipuh — kapucin, Verdonik — vodja birčev, Raztresen — Olivijun sluga, Saričeva — Olivija, grofica, Razbergerjeva — Viola, Sebastijanova sestra, Svetlova — Marija, Olivijuna hči. — Godi se v ilirskem mestu in na bližnji morski obali. Režiser prof. O. Šent. Scena: inž. E. Franz. Kostumi: D. Kačerjeva. — Scenska glasba: H. Svetel.

Operno gledališče

Torek, 21. novembra, ob 16.30: »Mignon«. Red C.

Sreda, 22. novembra, ob 16.30: »Clivia«. Red Sreda.

Četrtek, 23. novembra, ob 16.30: »Jenufa«. Red Četrtek.

Thomasova opera »Mignon« ima za prevladujočo noto motiv brepenjenja, ki je prikazan v »Mignon« in libretu v raznih stopnjah in menjavah. Domovinska, očetovska in mlada ljubezen zaljubljenec sta prikazani v »Mignon« in libretu. Osebe: Mignon — Korojeva, Filina — Ivančičeva, Viljem — R. Franci, Lothario — Lupša, Laertes — Dolničar, Jarno — Langus, Friderik — Kobal, Antonio — Gregorin. — Dirigent: S. Hubad. Režiser in koreograf: P. Golovin. Scenograf: inž. E. Franz. Kostumi: D. Kačerjeva.

ZATENNITEV

je od 16.50 do 6.50

Brošne novice

Parastov za našo mamico pokojno gospo Marijo Sugjič bo v sredo, 22. t. m., ob 9 v primeru alarma ob 16 v pravoslavni cerkvi. — Sugjičevi.

Stalna kongregacija Marijinega varstva za gospe sporoča, da bo v sredo, 22. t. m., v stolnici ob 7 av. maša za pok. J. Godnič, sina naše članice ge. Godničeve in v soboto, 23. t. m., ob 7 za vse dosedaj umrle članice.

Slovenski Requiem za g. opata Petra Juraka bo v sredo, 22. t. m., ob 7 v frančiškanski cerkvi Marijinega Oznanjenja. Prijatelji in znanci, udeležite se zadušnice za dragim pokojnikom!

Sošolci pok. g. nadžupnika Janka Sušnika naj ne pozabijo opraviti zanj po dve av. maši kot smo se domenili ob odhodu iz slemenika.

Konferenca Sodalitatis za dekanijo ljubljanske okolice bo v sredo, 22. t. m., ob 10 v škof. računovodski pisarni kot ponavadi.

Formicot pastile za desinfekcijo ust in grla dobiti v lekarnah.

Za stare in onemogle v mestnem zavetšču v Japljevi ulici je stalni veliki dobrotnik g. Nemenz Viljem, ravnatelj pivovarne Union, kot vsako leto, spet podaril 2000 lir. Mestno županstvo izreka g. ravnatelju Nemenzu za velikušno dobroto najtoplejšo zahvalo tudi v imenu podpiranih, zlasti so mu pa zahvaljuje tudi za dobri zgled.

Učite se strojeplajati! Novi točaji pričenejo 20. in 22. novembra. Praktično znanje, koristno vsakomur sedaj in v bodoče v zasebnem ali javnem poklicu. Pouk dopold. dne, popoldne ali sveder dogovorno in po želji obiskovalcev. Učnina zmerna. Vpisovanje dnevno. Prospekti: Trgovska učiteljska »Christofor učni zavod, Domobranska 13.

V Ljubljani so umrli od 10.—16. novembra: Poljak Leopoldina, 37 let, zasebnica, Japljeva 2; Zor Franja, 83 let, delavka tob. tov. v p. Vidovdanska 9; Kovačič Terezija, 76 let, šol. uprav. v p. Vidovdanska 9; Pire Marija, 22 let, služkinja, Vidovdanska 9; Čuček Josip, 74 let, šol. uprav. v p. Bolgarska 25; Trošt Alojzija roj. Caharija, 83 let, vdova nadučiteljica v p. Bežigrad 19; Zorič Ivana Marija, 81 let, učiteljica v p. Bleiweleova 18; Likar Pavla, 63 let, zasebnica, Tržaška 64; Anžič Anton, 86 let, posestnik, Štepanjska 9; Besjak Neža s. Florina, 62 let, usmiljena sestra sv. Vito. Pavel, Vidovdanska 9; Kovačič Alojzij, 64 let, krznarski mojster, Stari trg 21; Gorenc Feliks, 70 let, bivši mizar, Japljeva 2; Sušnik Janko, 53 let, župnik, Obriska 8. — V ljubljanski bolnici so umrli: Boh Terezija, 45 let, služkinja, Marijin dom, Slomškova ulica; Kuret Janez, 7 let, sin mesarskega pomoč. Poljanska 73; Trpin Ivana roj. Fritz, 59 let, vdova slikarja, Povšetova 62; Bedeni Marija, 12 let, hči kajzarja, Sevano 14, Primskovo; Zakaršek Ivana, 3 let, hči posestnika, Lukarje, 6, Robi; Zarkovič Ivan, 51 let, monter, Kočevje, Podgorica 139; Lovšin Francka, 8 let, hči posestnika, Sušje 5, Ribnica; Herza Pavla, 26 let, služkinja, Maribor, Slomškovo; trg 12; Markošič Ivana roj. Jerman, 54 let, žena nadz. poln. agentov, Postojnska 22; Legat Franciška, 48 let, krojačica, Rožna dolina, Cesta V-6; Torniš Ljudmila, 10 let, zasebnica, Slape 18, obš. Polje; Menegotti Franc, 49 let, posestnik, Zavratec 23, Idrija; Rus Ivana, 83 let, hišarica, Na Gmajni 13.

Naznanjamo z neizmerno žalostjo, da je umrla pri letalskem napadu naša predraga žena in mati

Trobiš Justina

ROJ. MODIC

učiteljica v pok.

Pogreb nepozabne bo v torek, dne 21. nov. t. l. na pokopališču v St. Jurju pri Grosupljem.

Pepi soprog: Smiljan, sin in ostalo sorodstvo.

St. Jurij, Lahovo, Ljubljana, dne 19. novembra 1944.

KULTURNI OBZORNIK

Knjiga Izvirnih esejev in potopisov

Mirko Javornik: PERO IN ČAS.

Da knjižna zbirka Ljudske knjigarnice »Naša knjiga« poudari tudi ljubezen do izvirne slovenske knjige, je v zadnjem letu izdala že dve slovenski izvirni kvalitetni deli, namreč Stanka Majcena novele Bogar Meho, ter zdaj izbrane eseje in potopise Mirka Javornika »Pero in čas«. S to zadnjo knjigo je založba izdala take stvari, ki jih doslej naše založbe niso zbirale, pa bi jih že zdavnaj morale: eseje in potopise. Esecisti, kritiki, potopisci in glasatelji dnevnih kulturnih in važnih vprašanj po navadi ne ugledajo knjižnih zbirk, pa naj bodo njihovi doneski še tako tehtni. (Seje v zadnjem času se je pri nas to izboljšalo in to po izdaji filozofskih esejev filozofa Ušeničnika.) Tudi knjigarnarji so spoznali, da ima taka knjiga veliko vrednost in da tudi »grec. Toda pri nas je vrednost skoraj našel, da sme tak publicist zbirati šele ob svojem 70 letu praznične udece svojega peresa, ko morda že ne bodo časovno in slogovno aktualni. Mirko Javornik ni star, da pa je zbral svoje razmetane članke in z njimi pokazal del svojega pravilnega obraza. In znak starosti, temveč zavesti mladosti, da so tudi take knjige pomembne in vredne, da izidejo v čas, v katerem naj se poudari domača tvornost.

Ni to zbirka pravega leposlovja, ki

bi ga Javornik tudi nekaj lahko zbral, temveč je takšno leposlovje (novelo, črtico) celo — izločil iz zbirke teh feljtonov v najboljšem smislu besede. — Kajti njegovi feljtoni, ki so izšli deloma v revijah Dom in svet, Modra ptica, Hramovi zapiski ter v dnevnih Slovenscu in Slovenskem domu, niso navadno reportažno podlistarsko blago, temveč odlično delo umetniške reportaže in duhovite osebnostne kulturne polemike ter ustvarjajočega razglabljanja o umetnosti, kraju in času. »Pero in čas« je posrečen naslov za delo Javornika, ki intenzivno doživlja duhovni utrip časa ter ga s persom vrednoti in usmerja ter predstavlja v vsej konkretnosti gmote in duha. Čas od l. 1931. do 1941., torej desetletje najhujšega našega preloma, je v teh esejih zajet skozi prizmo in gledanje močne osebnosti potopisca in publicista in je podan s pisateljsko močjo pravega besednega umetnika in neposrednega doživljaja pokraj in v njih atmosferi, domačih in tujih, pa tudi atmosfere vse Evrope iz polpreteklega časa.

Javornik se je bolj kot čist leposlovec, ki je stopil v javnost skoraj istočasno v zbirki Sedem mladih slovenskih pisateljev ter v Domu in svetu v času mojega prvega uredništva (in ki je napisal nekaj še ne zbranih novel in prvi slovenski socialni roman iz rudarskega sveta »Črni brege«) uveljavil kot potopisec (Pomlad v Palestini) ter kot ustvarjalec neke nove literarne tvorbe med potopisom in novelo, ki jo je uresničil v

»Srečanju z nepoznanim«. Še bolj pa je znan v naši javnosti s svojimi papirnejsko ostrimi in brezobzirnimi polemikami ter političnimi članki aktualne sodobnosti. Najnovejša zbirka »Pero in čas« s svojim izborom podaja lepo osnovno podobenje duhovne fiziognomije, njegovo razsežnost zemljepisnega poznanja Evrope in Azije, njegov esprit, njegovo pisateljsko moč in tudi njegovo tenkočluno reakcijo na utripanje sodobnosti doma in v tujini.

Njegova zbirka je razdeljena v štiri razdelke. Prvi je posvečen problemu — umetnosti ter prinaša tri eseje: najprej nekaj besed iz intervjuja v naših dnevnikih v raznih letih, potem misli o plesu, ki so se mu sprostile v pogovoru s P. in M. Mlakarjem — ter članek o begu v umetnost, ki je značilen za čas, ko je bil napisan, za l. 1933., ko se je že poudarjala potreba po življenjsko neposredni književnosti ter po iskrenem ustvarjanju kot edini resničnosti duha, ki naj zakrije praznoto časa. Javornik je bil eden med prvimi, ki je proti ekspresionističnemu begu iz življenja, terjal beg v življenje in zato v umetnost, ki naj bo z njim najbolj stvariteljsko spojena. Ta nova stvarnost je nato šla v dve smeri: na desno in levo, kjer si stojita zdaj nasproti kot življenje samo, poglani pa sta iz istih osnov umetniške svobode in strasti do življenja. S temi članki je Javornik ilustriral svoj pisateljski vzvik iz časa in duha svoje generacije.

Srednji, najobsežnejši del knjige je posvečen opisom doma in sveta. S tremi članki o domu: Semeni, Meja in njeni ljudje in Zemlja ob jezeru, je s šestim impresionizmom in nazorno stvarnostjo

zajel resničnost svoje Cerknice, »ki je ni več«, kot je pripisal v Zborniku Zimske pomoči. In prav to je velika vrednost teh na vsak način leposlovnih močno zajetih reportaž, ki jim manjka samo malo, da bi se razvile v prave novele (Meja). Notranjski svet je zajet v teh opisih z nevskadnjo pisateljsko močjo ter se Javornik uvršča v njini med najmočnejše opisovalce Notranjske kakor so Hinko Dolenc, Lea Faturjeva in Matičič. Razsežni so njegovi opisi širokega sveta, ki sega od Kanarskih otokov v Oceanu, preko Sredozemlja, Španije, Francije, Italije prav v Palestino. (Nemčijo je opisal v Srečanjih). To so opisi Benetk, svolarske Padove, (starega Rima na Foru in krčanskega v avdienci pri papežu), trgovske Genove, kontrastnega Marsella, pacifiističnega ironiziranja herojskega Verduna z nerazpoloženjem proti Franciji, spoznanja svetovne judovske gospodarske politike ob oranzah, ki ga je zajel v Prilivici o oranzah, pobožnosti velikega četrta v Bellehemu, sfingske zagonetnosti Španije in narodne svobodoumnosti Kataloncev, ki jo je spoznaval na kongresu Pen-kluba, ter najlepša in najbolj literarna Pesem nad morji, ki spada med slovenske najmočnejše literarne opise morja.

To je samo motivna označba teh potopisov, ki niso navadno baedekersko prepisovanje dat in iz zgodovinskih dogodkov, temveč neposredno doživljanje mesta in njegove impresionistične barvitosti ter njega resnične stvarnosti, ki ima pač korenine v preteklosti, toda označene le v toliko, da je razumljiva duhovna atmosfera sedanjosti. Podrobneje njegovih opisov označevati ne moremo.

Zadnji del obsega aktualne obdelave umetnostnih in kulturnih vprašanj ter je torej nadaljevanje prvega poglavja, le da je prvo postavljeno načelno, to je pa že konkretizirano ob nosilcih raznih duhovnih struj. Tu je pogovor o Cankarju, kakor ga razumeva revolucionarno Božo Vođušek, pa zopet tako, kot ga proti okusu dobe razumeva Javornik sam; tu je označba bolgarske pesnice Bagrine kot tipa ženske umetnice, označba Miguela Unamuna ob njegovi smrti kot človeka zapadajoče dobe, pa tudi označba Gida, ko se je razočaran vrnil iz sovjetske Rusije. Beseda v stiski označuje občutek umetnikov iz l. 1933., ko se je začela pisateljska svoboda utesnjevati najbolj v Rusiji. Najzanimivejši pa je »List iz dnevnika«. Dogodek je doživel Javornik na Monseratu l. 1935, pa ga obdelanega priobčeval šele sedaj kot edini doslej še nepriobčeni članek. V njem razglaja Vidmarjevo korupcijo in samosilništvo na našem knjižnem polju. Takšno razodetje kakor »Pero in čas« Javornik doživlja tedaj, je razglajlo Vidmarjevo ponarejenost do dna in ga razumljivo postavilo za simbol vse zla. — In poze ter vrglo Javornika v boj proti malikovanju Jožeta Vidmarja. Ta »ek je največja sodobna senzacija knjige.

Javornik je na konec zbirke zbral tudi nekaj citatov iz raznih ocen (ne vseh) ter poudaril tudi nekaj, danes še celo zanimivih — političnih ocen (Juž Kozak). Tako je Javornik ostal tudi s to knjigo povsem v svojem slogu: tudi z zbirko esejev in potopisov ter reportaž iz leta in leta je postal — sodoben polemik. — In ter tako — aktualen. —

Vsakdanja Ljubljana po kronistovih zapiskih

Tretja novembrska nedelja

Jesenske prijetna je bila tretja novembrska nedelja. Sonce je že zgodaj izza gozovskih brbov pozlatilo kupole in zvonce ljubljanskih cerkva, strehe ljubljanskih hiš in palač. Lahen pajčolan jutranje megle je bil kaj hitro odgrnjen. Vse se je lesketalo v zlatih žarkih jesenskega sonca. Ljudje so se sonca razveselili. Bila je 25. pobinkostna nedelja, ko so vernikom po cerkvah oznanjali evangelij svelega Marka o »gorčici in kvasu«. Že dopoldne je marsikdo delal načrte za kratke izlete v najbližnje okolice, na Barje, na Golovec in Rožnik. Toda človek obrača, drugič pa obrne. Ljubljana je bila primorana, da je ostala doma in si iskala zavetja pred železnimi pticami, ki so večkrat podnevi obletavali mesto in sejali strah in grozo. V mestu je čez dan vladalo pravo mrtvilo. Povsod vse tiho in mirno je bilo. Ljudje so se večevali poglabljeno v dobre knjige, ki so postale velike človekove prijateljice. Nekateri so iskali razvedrila pri raznih popoldanskih prireditvah, toda ni bilo pravega razmaha in razpoloženja.

Ljubljanski golobi in soja

Zelo številni so bili pred leti okoli stolnice in frančiškanske cerkve neznani golobi, ki so se v jatah spreletavali okrog obeh cerkva in so našli povsod za sebo obilo hrane. Dobri ljudje so jih krmili. Golobje pri stolnici so dobili tudi mnogo hrane na Vodniškem živilskem trgu. Nekateri ljubljanski postrežki sedaj zatrjujejo, da je veliko število golobov v zadnjem času izginilo. Polovili so jih premetenci in jih nato domo porabili za rižoto. Mestna vrtnarija je letos v Zvezdi namestila krompirja zasadila na dveh otokih — sojo. Na spodnjem otoku soja ni uspela. Kakor hitro je namreč poglala iz zemlje, so jo golobje s slastjo pozorile.

Črnohorzijanci, ki prodajajo ljudi

Na Sušaku izhaja časopis »Glas Primorja«, ki je začetek novembra pod gornjim naslovom prinesel naslednji članek o zločinskem početju komunistov.

»Na vse mogoče načine je tolovajstvo vodstvo poskušalo in še poskuša z različnimi pozivi in zapeljavanjem pripraviti pripadnike obojestranskih sil in druge za boj sposobne moške, da bi pristopili v vrste »narodno osvobodilne vojske«. Znano je, da tolovaji nasilno jemljejo kmetom živino in žito in da odpeljujejo hrvaške mladence. Tako živeče kakor tudi ljudi prodajajo nato Angloameričanom kot kupnino za pomoč v orožju, ki ga prejemaajo od zaveznikov. Angloameričani in Sovjeti zahtevajo, naj bi dalo tolovajstvo vodstvo okrog 125.000 borcev odnosno strokovno izobraženih ljudi, ki bi se lahko uvrstili v sestavi sovjetske in angloameriške vojske. V raznih krajih Bosne in Slavonije se spuščajo naprotnikova letala, ki odvažajo naropano blago in ujetnike odmetnikov. Do sedaj je bilo tako odvedenih že nad 20.000 ljudi! Jasno je lahko vsakomur, da bodo tolovaji s tistimi, ki pridejo sami od sebe k njim, postopali prav tako kakor s tistimi, ki jih odpeljujejo s silo in vodijo v ujetništvo. Tolovaji dobro vedo, da tisti maloštevilni slabiči, ki nasledajo njihovim pozivom, prihajajo med odmetnike le iz strahu in spekulacije; vedo, da so to bojazljivci, ki v njihovih vrstah ne bodo dvignili duha zvestobe in hrabrosti. Odmetniki imajo zato z njimi posebne namene in ti so — da bodo topovska hrana in njihova odkupnina v kupcih z zavezniki. — Vse to potrjujejo tudi pribežniki in povratniki iz komunističnih vrst.

Ugotovilo se je dalje, da odmetniki streljajo tiste maloštevilne nezveste častnike, ki so zbežali v gozd misleč da bodo tako rešili glave. Seveda tolovajstvo ni do nezvestih častnikov, ampak skrbe le, da bi dosegli čim večje število ujetnikov. Poleg tega ti častniki niso privedli s seboj večjega števila vojakov, kakor so to tolovaji pričakovali. Vojaki sami so namreč v vseh primerih zastupili prevaro in se z orožjem v rokah pravočasno vrnili na svoja mesta.

ball, ker je prvo listje kot grah polno sladkorja ter ga radi zobjejo golobje in požrešni vrabci. Na zgornjem otoku pa je soja letos primerno dobro uspela. Iz enega zrna je bilo do 50 zrn. Soja je pri nas bolj primerna za krlajo, ne pa za prehrano človekovo. Kot klaja je izborna za prašiče in krave. Na Barju soja izredno dobro uspeva.

Koledarske zanimivosti v letu 1945

Na svetlo so že prišli žepni koledarji in pratike. Prihodnje leto nam kaže nekatere zanimivosti, ki so vredne, da jih omenimo. »Družinska pratika« nam navaja nekako splošno pravilo, da se nobeno stoletje ne more prijeti s sredo, petkom ali nedeljo. To velja za vsa stoletja nazaj za gregorijanski koledar. Stotič je izšla stara Blaznikova pratika. Zanimivo je, da se leto 1945 začne in konča na ponedeljek. Prvi teden v prihodnjem letu bomo praznovali kar tri dni. Silvester bo na nedeljo. Novo leto nato na ponedeljek. Naslednje soboto 6. januarja bodo Sv. trije kralji in nato nedelja. Kakor januar se tudi oktober začneja s ponedeljkom. Februar, marec in november se začneja s četrtnom. April in junij se začneja z nedeljo, september in december pa s soboto. Velika noč pade na 1. april. Praznik Sv. Rečnega Telesa bo 31. maja. Janez Krstnik, patron trnovske fare, je prihodnje leto na nedeljo 24. junija, tudi na nedeljo 15. avgusta je Veliki smaren.

Kaj je novega pri naših sosedih?

Z Gorenjskega

Zborovanje v Podkloštru. Član stranke, inž. Ebner, namestnik okrožnega vodje krajevne skupine, je na posebnem zborovanju orisal sedanj položaj in pozval ljudstvo k sodelovanju pri različnih napravah za doseg zmag.

ZANIMIVOSTI

Dim škoduje sadnemu drevju. Zaradi vplivanja strupenih plinov v dimu tehniških in industrijskih obratov trpijo rastline, zlasti pa sadno drevje veliko škodo. Pri tem je velikega pomena čas in trajanje vplivanja strupenega dima. Sadno drevje je seveda najbolj občutljivo za te strupe takrat, ko začne zeleneti in ko je v cvetju. Zaradi strupenega dima začne listje in cvetje na robovih rumeneti. Ker je tako ovirano življenje drevesa, se tudi rast drevja skrajša. Ščasoma odmrjejo vejice in se začne deblo sušiti. Da se vse te poškodbe prepreči, morajo za to poskrbeti lastniki tovaru in obratov s tem, da uporabljajo premog, ki je brez žvepla, da poskrbijo za čim temeljitejšo odvajanje dima itd., a lastniki sadovnjakov naj pazijo, da imajo na vrtu tako drevje, ki ni preveč občutljivo, da drevje gojijo in da je zasajeno tako, da ga industrijski dim ne more koj zajeti.

Hlevi za koze. Nikjer ni storjenih toliko napak kakor v hlevih za koze. Koza potrebuje svetlo, zračen prostor in tudi v te krajine kotičke mora prihajati svetloba in zrak. Koza je jako živalna žival, zato je hlev ne sme preveč ovirati. Hlev mora biti najmanj 1 m širok, dolg pa 2 m, a visok do 2 m. Paziti je treba, da v hlevu ni prepiha, ker se žival ne sme prehladiti. Zato je treba reže v stenah zagatiti. Jasli ne smejo biti previsoko nameščene, ker to slabo vpliva na telo. (Tagespost.)

MALI OGLASI

Službe

FANTA
14-16 let starca, ki zna ministrirati sprejme takoj v službo za cerkev in dom upravnika pokopališča pri sv. križu, Ljubljana. (b)

Za KID na Jesenicah

je nujno potrebnih za določen čas

200 pomožnih delavcev.

Prijave zlasti brezposelnih pri Delovnem uradu.

SLUŽKINJO

in postrežnico takoj sprejemem. Vprašati dopolnje od 8 do 11 v delikatesi Wolfova 12 ali od 13 do 15 na Domobranski cesti 7. (b)

ZA BUFET

sprejemam pridno, verne in posteno dekle s prakso kavarne ekspres aparata, volja na tudi za drugo delo. Prosim sliko proti vrtni ter opisati prejšnja službenja mesta. Ponudbe na upravo »Slov.« pod izobraženja in nekaj kavičev. 10170. (b)

Stroji

STARE DELE
od strojev, tudi neuporabne, kupimo. Tehnična pisarna na Rimske cesti 13. Telefon 37-53. (str)

TEL KINO »UNION« 12-21

Zabavna komedija
»DVOŽIVKA«
Hilda Kralj — Mathias Wlemann.
Predstave ob 16 in 18.

TEL KINO »MATICA« 12-41

Barvno valedelo
»IMMENSEE«
Kristina Söderbaum, Carl Radatz, Paul Klinger.
Predstave ob 16 in 18.

TEL KINO »SLOGA« 12-30

Opereta, polna Joh. Strausovih melodij
»NOC V BENETKAH«
Lizzi Waldmüller, Heldmarie Hatheyer, Harald Paulsen.
Predstave ob 16 in 18.

+ Umrla je naša ljubljena sestra in teta, gospodična
Marica Kočar
Pogreb bo v torek, dne 21. t. m. ob 3 pop. z Zal, kapela sv. Marije k sv. Križu.
Ljubljana, Količevo, 19. XI. 1944.
Zalujoči: brat in sestra ter ostalo sorodstvo.

Za vedno naš je zapustil naš ljubljani mož, oče, brat, stric in svak, gospod
Rudolf Zrimšek
viš. davčni kontrolor
Pogreb nepozabnega pokojnika bo v torek, dne 21. t. m. ob 4 popoldne z Zal, kapela svetega Frančiška k sv. Križu.
Ljubljana, 20. novembra 1944.
Globoko žalujoči:
Fanič roj. Močnik, žena;
Stojanka, Marička, hčerki ter ostalo sorodstvo.

»Slovenčev koledar« v vsako slovensko hišo!

Kot žrtev sovražnega letalskega napada nas je za vedno zapustil naš ljubljani soprog, sin, brat in svak, gospod
Franč Cotič
preglednik fin. kontrole.
Pogreb dragega pokojnika bo v sredo, dne 22. t. m. ob 2 pop. z Zal, kapela sv. Kristofa k sv. Križu.
Ljubljana, 20. novembra 1944.
Zalujoči:
Josipina, soproga;
stariši, sestre, brat in ostalo sorodstvo.

GUNNAR GUNNARSSON:

NA BREGU ŽIVLJENJA

Roman 62

Gledalcem se je zazdelo, ko so komaj upali dihati, da so spet zagledali njegovo glavo, ki je bila zdaj bliže razbitini ko grebenini. Naravnali so daljnogled in pogledali skozi — da — to je bilo brez dvoma resnično... Zdaj ni glava nič več izginila. Prav počasi je plavalna temna točka, njegova glava, po morju dalje... Celo najbolj zakrknjena erca so za hip vzdihnila v zmago-slavlju in občudovanju.

Kapitan je mogel s svojim daljnogledom zasledovati plavalčevu borbo odteje, ko je bil prvokrat planil v razburkane valove. Spotečaja je nemo opazoval in ni hotel v posadki vzbujaati nobenega upanja, ki po vsem videzu soode ne bo nič drugega ko brezplodno upanje. Ko je pa videl, kako se je tisti možki na bregu v tretje vrgel v razburkano valovje, je nehote od občudovanja zaklel. Posadka je postala pozorna. Tedaj pa se kapitan ni mogel nič več dalje obvladovati in jih je s kratkimi besedami, s kletvicami in občudovalnimi izrazi poučil o vsem; najprej o prvem — tretjem — izjavljenem po-

ekusu, nato o četrtem, ki se bo najbrž posrečil... Ko so nato brodomolci slednji mogli s prostimi očmi spoznati glavno drzno plavalca, in kako se je bolj in bolj bližala, so izbruhnili v hrupave vzklrike veselja. Tako so bili vsi trdi od mraza, da so se komaj mogli zganiti. Pa se je skoraj dozdevalo, ko da bi jih upanje na rešitev spet otajalo. Utrjeni pomorščaki so se od veselja smejali in jokali. Celo kapitan si je moral skrivši obrisati oči — in čeprav je dejal, da se briše zaradi pljuškajočih valov, nima le ni bilo tisto, kar si je brisal iz oči, zgolj morska voda. Medtem ko je prerazljal svoje vrvi in iskal debelo vrv, ki jo je pritrtil, in medtem ko je stal, pripravljeno, da vrže vrv, in sicer že tedaj, ko je bil plavalec še daleč proč od njih — se je rotiti in glasno zaklinjal, da ne bo on, kapitan Sörensen, nikoli več vodil kake ladje, če tega človeka ne bodo povisali v viteški stan, zakaj za takega človeka je zgolj reševalna kolajna za vse na svetu premalo.

Sera Sturla se je nekoliko odpotil, preden se je vrgel v poslednji boj. v

boj z nemirnimi valovi v bližini razbitine. Videl je člane posadke, kako so mahali z rokami, in kapitana, kako je stal pripravljen z vrvjo v roki. S krepkim zagonom je preplaval poslednji kos, napel je vse svoje sile — vso svojo prisebnost — in je zgrabil za vrv, ki jo je prikril, ko mu jo je bil kapitan zadel. Nato so ga potegnili na povelje posevno ležeči krov, kjer mu je kapitan ves prevzet stisnil roko in ga potrepal po rami in ga tikal ko kakega starega znanca. Saj se mu še sanjalo ni, da je imel župnika pred seboj.

Zi hip se je Sera Sturla sesedel; ves je bil izčrpan od utrujenosti in napora. Koj nato pa je dvignil glavo, se z glasnimi in gorečimi besedami zahvalil Bogu, da mu je podelil to moč in srečo, da je mogel rešiti te ljudi. In — še zmeraj na glas — je začel moliti očenaš. Kapitan in pomorščaki so se sploščke vsi osupli odkrili, nato pa so gorčeke molili z župnikom. Kapitan Sörensen je kar nehote nehal tikati svojega rešitelja. S pomočjo tanke vrvi so potegnili na krov debelejšo vrv in potegla so brodomolce drugega za drugim skozi penice se razburkane valove zvekle na kopno: najprej na pol mrtvega kuharja, nazadnje kapitana Sörensena, ki se je kot dober pomorščak — celo sprčo svojega rešitelja — skliceval na svojo pravico in dolžnost, da mora zadnji zapustiti ladjo.

Sele ko je kapitan Sörensen prispel na kopno, je zvedel v svoje nepopisno začudenje, da je bil njegov rešitelj tukajšnji župnik. Precej je hotel iti k njemu in ga prositi, naj mu oprosti njegovo tovariško vedenje. A Sera Sturla je bil koj odšel domov.

Čez dan so bili postavili šotore za čuvaje. V šotorih so bila živila, petrolejski kuhalniki, suhe obleke in odeje. Ondi so dobili brodomolce prvo okrepčilo: skodelico vrele kave s precejšnjim požirkom žganja v njej. Nato so jim brž pomagali, da so slekli mokre obleke in jim dali suhe in jih zavili v odeje. Potem so jih čim hitreje s samimi odpravili v Holmefjord — pot do tja so bili toliko oddaljeni in pripravili, da je bila primerna za vožnjo, ne da bi se konji vdirali v sneg. V mestecu so sploh poskrbeli za bivanje brodomolcev, saj je nekaterim huda predla, zlasti malemu kuharju. Pa so si kmalu opomogli in dozdevalo se je, da jim brodomolci ni škodoval. Pomagala jim je njih dobra volja. Vse nadloge in pravkar prestana življenjska nevarnost o bile koj pozabljene, čim so bili na trdnih tleh.

Drugi dan je bilo jasno vreme. Slednjič je le kazalo, ko da nima nobenega snega več, ki bi ga moglo usipati na zemljo. Pokrajine kar ni bilo moči spoznati: nemara je bila zima zdaj zadovoljna s svojimi deli in si je privoščila malce miru.

Dotrpela je previdna s svetimi zakramenti naša ljuba mama, stara mama, tašča in teta, gospa
KATARINA ROZMAN
ROJ. FABJANIČ
Pogreb nepozabne pokojnice bo v torek, dne 21. novembra ob 1/3 popoldne z Zal, kapelice sv. Janeza.
Sv. maša zadušnica se bo brala v trnovski cerkvi v torek, dne 28. t. m. ob 7.
Ljubljana, Zagreb, 18. nov. 1944.
Zalujoče rodbine:
CVEK, NUCIČ.

ZAHVALA.
Vsem, ki ste sočustvovali z nami ob bridki izgubi našega nadsva ljubljene sina, brata, svaka in strica, gospoda
Weiss Otmarja
izrekamo najtoplejšo zahvalo. Posebno se zahvaljujemo g. komandantu Grada, stotniku Kočvarju, g. sanitetnemu referentu dr. Graparju, 28. domobranski četi, gg. zdravnikom in kolegom, pevcem-domobrancem za ganljivo petje, vsem darovalcem cvetja in vencev, ter vsem, prav vsem, ki ste nepozabnega pokojnika v tako lepem številu spremlili na njegovi poslednji poti. Sv. maša zadušnica se bo brala v sredo, dne 22. t. m. ob 7 zj. v farni cerkvi sv. Petra.
Ljubljana, Dunaj, 20. nov. 1944.
ZALUJOČI OSTALI.

PRENEHALO JE BITI ZLATO SRCE MOJE PREDOBRE MAMICE, GOSPE
JERICE PRIMC
POSESTNICE
KI JE DNE 19. T. M. PREVIDENA S TOLAZILI SV. VERE, PO MUKOPALNEM TRPLJENJU ZATISNILA SVOJE TRUDNE OČI.
BLAGA NEPOZABNA MAMA LEZI NA SVOJEM DOMU LAMPETOVA ULICA 13, ODKODER BO POGREB V TOREK, DNE 21. T. M. OB 2 POPOLDNE IZ KAPELICE SV. ANDREJA K SV. KRIŽU.
SVETA MAŠA ZADUŠNICA BO DAROVANA V SREDO, DNE 22. T. M. OB 7 ZJUTRAJ V ZUPNI CERKVI V TRNOVEM.
LJUBLJANA, DNE 19. NOVEMBRA 1944.
NEUTOLAZLJIVA HČERKA STEFKA POR. BARAGA;
ALOJZ, ZET;
ANDREJCEK, VNUK
IN OSTALO SORODSTVO.

Tudi v II. letniku »SVETA«
bo izšla vsak mesec po ena zanimiva poljudno znanstvena knjiga! Naročite se še danes na Svet, ki širi človekovo duševno obzorje!